

ВЕНАЦ ЛАЗЕ КОСТИЋА

Беседа

Поштовани пријатељи,

Част ми је што данас примам ово значајно признање које носи име највећег романтичара и зачетника модерне српске поезије, Лазе Костића.

Лаза Костић је српску поезију својим знањем и талентом повезао са европским уметничким песништвом. Он је српској поезији отворио просторе сна и заумне, метафизичке пределе, који су били у основи тематских опредељења европских песника тога доба. Његова теорија да поезија настаје у стању између сна и јаве, „*међу јавом и мед сном*”, блиска је „Филозофији композиције” Едгара Алана Поа по којој се песма рађа у стању сличном полусну. Тако је увео нове принципе у српску песничку уметност на којима леже поетике савремених песника.

У поезији је имагинација основ свега. Предела имагинације су блиски пределима сна. Замишљање непостојећих слика и њихово довођење у међусобну везу има нешто од чудесних догађаја у сновиђењима. То будно сањање лица и предела је заправо оно што је уметно, нестварно а блиско стварности, стваралачко: проживљавање догађаја који се нису збили, мешање димензија, отварање нових физичких и менталних могућности, идеална су грађа за настанак песничких творевина.

Велика тема Лазе Костића, сан – нешто је моћније од реалности. Сан је извор стваралачке снаге. Да би се повезали простори који постоје у пределима сна, дакле изван реалности, морају се прећи границе језика, логике, физике. Тај простор мора да се уобличи у језику. За његово уобличавање су потребне нове језичке формуле, нови склопови речи. И онда је могуће, као у сну све са свиме довести у везу, оживети неживо,

покренути непокретно, осветлити неосветљено... Када учините тако шта, онда вам се отварају немерљиве креативне могућности.

Лаза Костић је управо то чинио у својој поезији. Рационализовао је своје визије, ослобађао је српски књижевни језик у самом настајању и отварао му значења која до тада није имао. Управо то су му замерали први школовани критичари, Љубомир Недић, Богдан Поповић и Јован Скерлић. Њихови текстови су се граничили са непристојношћу. Али, писци и песници су знали какво благо је Лаза открио и његово дело су баш они поставили на трон који заслужује: Исидора Секулић, Милош Црњански, Станислав Винавер, Тодор Манојловић. За њима су кренули и остали, славећи његове песме „*Међу јавом и мед сном*”, „*Спомен на Руварца*”, а нарочито „*Santa Maria della Salute*” и крунисали га у својим текстовима венцем највећег романтичара. „*Santa Maria della Salute*” постала је симбол свеукупног српског песништва.

Лаза Костић ће живети вечито, јер сваки од нових песника понесе у свом поетичком пртљагу понешто од његових дарова.

Братислав Р. Милановић